

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2009. gada 2. aprīlī *

Lieta C-260/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Audiencia Provincial de Barcelona* (Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 13. decembrī un Tiesā reģistrēts 2007. gada 31. maijā, tiesvedībā

Pedro IV Servicios SL

pret

Total España SA.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši J. Klučka [*J. Klučka*], U. Lehmušs [*U. Lohmus*] (referents), P. Linda [*P. Lindh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

* Tiesvedības valoda — spāņu.

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 26. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Pedro IV Servicios SL* vārdā — A. Ernandess Pardo [*A. Hernández Pardo*],
M. Gaitans Luhans [*M. Gaitán Luján*] un I. Sobrepera Mijē [*I. Sobrepera Millet*],
abogados,
- *Total España SA* vārdā — H. A. de Velasko Estebans [*J. A. de Velasco Esteban*],
K. Fernandess Visjens [*C. Fernández Vicién*] un I. Moreno-Tapija Rivass
[*I. Moreno-Tapia Rivas*], *abogados*,
- Spānijas valdības vārdā — M. Munjoss Peress [*M. Muñoz Pérez*], pārstāvis,
- Eiropas Kopienų Komisijas vārdā — V. di Buči [*V. Di Bucci*] un E. Žipinī Furnjē
[*E. Gippini Fournier*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2008. gada 4. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 81. pantu, Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma [81.] panta 3. punkta piemērošanu dažām ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu kategorijām (OV L 173, 5. lpp., un labojumi OV 1984, L 79, 38. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1997. gada 30. jūlija Regulu (EK) Nr. 1582/97 (OV L 214, 27. lpp.; turpmāk tekstā — “Regula Nr. 1984/83”) 11. un 12. pantu, kā arī Komisijas 1999. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām (OV L 336, 21. lpp.) 4. panta a) punktu un 5. panta a) punktu.
- 2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar šādu tiesvedību: *Pedro IV Servicios SL* (turpmāk tekstā — “*Pedro IV*”) pret *Total España SA* (turpmāk tekstā — “*Total*”) par *Pedro IV* iesniegto prasību atcelt šo divu sabiedrību savstarpēji noslēgto nolīgumu kopumu, tāpēc ka tajos ietvertas konkurenci ierobežojošas klauzulas.

Atbilstošās Kopienu tiesību normas

Regula Nr. 1984/83

- 3 Ar Regulu Nr. 1984/83 no EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomas tika izslēgtas vairākas ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijas, kas

parasti atbilst minētā panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem, jo parasti šie nolīgumi vai darbības uzlabo preču izplatīšanu.

4 Saskaņā ar Regulas Nr. 1984/83 preambulas astoto un trīspadsmito apsvērumu:

“(8) tā kā šajā regulā jānosaka konkurences ierobežojumi, kuri var tikt ietverti ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumā; tā kā konkurences ierobežojumi, kas papildus ekskluzīvās tirdzniecības pienākumam arī tiek pieļauti, izraisa nepārprotamu pušu funkciju dalījumu un liek pārdevējam censties pārdot nolīgumā minētās preces; tā kā tiktāl, ciktāl par tiem tiek panākta vienošanās tikai uz nolīguma darbības laiku, šie ierobežojumi parasti ir nepieciešami, lai uzlabotu ekskluzīvās tirdzniecības preču izplatīšanu; tā kā citiem konkurenci ierobežojošiem noteikumiem un it īpaši tiem, kas ierobežo pārdevēja brīvību noteikt pārdošanas cenas vai nosacījumus vai izvēlēties klientus, šajā regulā paredzēto atbrīvojumu nevar piemērot;

[..]

(13) tā kā [degvielas uzpildes staciju nolīgumus] parasti raksturo tas, ka, no vienas puses, piegādātājs pārdevējam piešķir īpaši nozīmīgas ekonomiskas vai finansiālas priekšrocības, maksājot neatmaksājamas naudas summas, piešķirot vai sagādājot aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem, piešķirot zemi vai telpas [..] degvielas uzpildes stacijas pārvaldībai, nododot tā rīcībā tehniskās iekārtas vai citu aprīkojumu vai veicot citus ieguldījumus par labu pārdevējam, un ka, no otras puses, pārdevējs pret piegādātāju uzņemas ilgtermiņa ekskluzīvās tirdzniecības pienākumu, ko parasti papildina konkurences aizliegums.”
[Neoficiāls tulkojums]

5 Īpašie degvielas uzpildes staciju nolīgumiem piemērojamie noteikumi bija paredzēti Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pantā.

6 Saskaņā ar šīs regulas 10. pantu:

“Atbilstoši Līguma [81]. panta 3. punktam un šīs regulas 11.–13. pantā iekļautajiem nosacījumiem tiek atzīts, ka minētā Līguma [81]. panta 1. punkts nav piemērojams nolīgumiem, kuros piedalās tikai divi uzņēmumi un kuros viena puse, kas ir pārdevējs, vienojas ar otru pusi, piegādātāju, ka, saņemot īpašas ekonomiskas vai finansiālas priekšrocības, tas preces pirs tikai no piegādātāja, ar piegādātāju saistīta uzņēmuma vai cita uzņēmuma, ko piegādātājs ir pilnvarojis savu preču izplatīšanai, lai pēc tam nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā pārdotu motorizētiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu uz naftas produktu bāzes vai motorizētiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu un degmaisījumu uz naftas produktu bāzes, kas ir norādīts nolīgumā.”

7 Šīs regulas 11. pantā bija noteikts:

“Papildus 10. pantā paredzētajam pienākumam pārdevējam nevar uzlikt nevienu citu konkurences ierobežojumu kā tikai:

- a) pienākumu nepārdot nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā degvielu motorizētiem transportlīdzekļiem vai degmaisījumus, ko piegādājuši citi uzņēmumi;

- b) pienākumu nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā neizmantojot smērvielas vai saistītus naftas produktus, ko piedāvā citi uzņēmumi, ja piegādātājs vai ar to saistīts uzņēmums pārdevējam ir nodevis vai finansējis eļļas savākšanas aprīkojumu vai citas motorizētu transportlīdzekļu eļļošanas iekārtas;
- c) pienākumu citu uzņēmumu piegādātās preces degvielas uzpildes stacijas iekšpusē un ārpusē reklamēt samērīgi ar to daļu, kādu šīs preces veido degvielas uzpildes stacijas kopējā apgrozījumā;
- d) pienākumu tā īpašumā esošas vai piegādātāja vai ar to saistīta uzņēmuma finansētas naftas produktu glabāšanas vai izplatīšanas iekārtas apkalpot tikai piegādātājam vai tā izraudzītam uzņēmumam.”

8 Regulas Nr. 1984/83 12. pantā bija paredzēts:

“1. 10. pants netiek piemērots, ja

[..]

- c) nolīgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku vai arī uz termiņu, kas ilgāks par desmit gadiem;

[..]

2. Atkāpjoties no 1. punkta c) apakšpunkta, tad, ja nolīgums attiecas uz degvielas uzpildes staciju, kuru piegādātājs, pamatojoties uz nomas līgumu vai arī citām tiesiskām vai faktiskām lietošanas attiecībām, ir nodevis pārdevēja rīcībā, pārdevējam var uzlikt šajā sadaļā minētos ekskluzīvās tirdzniecības pienākumus un konkurences aizliegumus visā laika posmā, kurā tas pārvalda degvielas uzpildes staciju.”

- 9 Regula Nr. 1984/83 zaudēja spēku 1999. gada 31. decembrī. 2000. gada 1. janvārī stājās spēkā Regula Nr. 2790/1999, kurā līdz 2000. gada 31. maijam tika pagarināts *inter alia* Regulā Nr. 1984/83 paredzēto atbrīvojumu piemērošanas laiks.

Regula Nr. 2790/1999

- 10 Saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 2. panta 1. punktu:

“Atbilstīgi Līguma 81. panta 3. punktam un šīs regulas noteikumiem ar šo tiek paziņots, ka 81. panta 3. punktu nepiemēro līgumiem vai saskaņotām darbībām starp diviem vai vairākiem uzņēmumiem, kas katrs, kā noteikts līgumā, darbojas citā ražošanas vai izplatīšanas virknes līmenī, un attiecībā uz nosacījumiem, kādos puses var pirkt, pārdot un atkārtoti pārdot atsevišķas preces vai pakalpojumus (“vertikālas vienošanās”).

Šo atbrīvojumu piemēro tādā mērā, kādā šādi līgumi satur konkurences ierobežojumus, kas attiecas uz 81. panta 1. punktu ("vertikāli ierobežojumi")."

- 11 Regulas Nr. 2790/1999 3. panta 1. punktā noteikts:

"Saskaņā ar šā panta 2. punktu 2. pantā minēto atbrīvojumu piemēro ar nosacījumu, [ka] piegādātāja tirgus daļa nepārsniedz 30 % no attiecīgā tirgus, kurā tas pārdod līguma preces vai pakalpojumus."

- 12 Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) punktā paredzēts, ka atbrīvojumu no EKL 81. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma nepiemēro vertikālām vienošanām, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko kontrolē puses, ir:

"ierobežot pircēja iespēju noteikt savu pārdošanas cenu, neierobežojot piegādātāja iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ar noteikumu, ka tie neievieš noteiktu vai minimālo pārdošanas cenu jebkuras puses spiediena vai pamudinājuma rezultātā."

13 Šīs regulas 5. pantā noteikts:

“Šīs regulas 2. pantā noteiktais atbrīvojums nav piemērojams nevienai no šādām vertikālās vienošanās iekļautām saistībām:

- a) jebkādas tiešas vai netiešas pret konkurenci vērstas saistības, kuru ilgums ir nenoteikts vai pārsniedz piecus gadus. Pret konkurenci vērstas saistības, kas ir automātiski atjaunojamas pēc piecu vai vairāk gadu perioda, ir uzskatāmas par noslēgtām u[z] nenoteiktu laiku. Taču piecu gadu termiņa ierobežojums nav piemērojams gadījumos, kad pircējs pārdod līguma preces vai pakalpojumus no telpām un zemes, kas pieder piegādātājam vai ko piegādātājs nomā no trešās personas, kas nav saistīta ar pircēju, ar noteikumu, ka pret konkurenci vērsto saistību ilgums nepārsniedz laika periodu, uz kādu pircējs aizņem telpas un zemi;

[..].”

14 Saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 12. pantu, kā tas jau norādīts šī sprieduma 9. punktā, *inter alia* Regulā Nr. 1984/83 paredzētais atbrīvojums tiek piemērots līdz 2000. gada 31. maijam. EKL 81. panta 1. punktā noteiktais aizliegums laikā no 2000. gada 1. jūnija līdz 2001. gada 31. decembrim netiek piemērots nologumiem, kas ir spēkā 2000. gada 31. maijā un kas neatbilst Regulā Nr. 2790/1999 paredzētā atbrīvojuma nosacījumiem, bet kuri atbilst atbrīvojuma piešķiršanas nosacījumiem, kas noteikti Regulā Nr. 1984/83.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 15 *Pedro IV* pārvalda degvielas uzpildes staciju Spānijā. No lēmuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šī sabiedrība 1989. gada 26. oktobrī ar *Total*, naftas produktu piegādātāju, ir noslēgusi četrus nolīgumus.
- 16 Atbilstoši pirmajam nolīgumam sabiedrībai *Total* uz 20 gadiem tika piešķirtas tiesības *in rem*, tā sauktās “platības tiesības”, uz sabiedrībai *Pedro IV* piederošu zemesgabalu. Šis nolīgums sabiedrībai *Total* ļauj uz šī zemesgabala divarpus gadu periodā uzbūvēt degvielas uzpildes staciju, kura nonāks tās īpašumā pret atlīdzību, kas maksājama sabiedrībai *Pedro IV*. Šīs atlīdzības lielums tika noteikts ESP 250 000 (aptuveni EUR 1500) mēnesī, kas jāmaksā 20 gadus. Pēc šī 20 gadu perioda degvielas uzpildes stacija, ko uzbūvējusi sabiedrība *Total*, kļūs par sabiedrības *Pedro IV* īpašumu. Šis 20 gadu termiņš sākas tad, kad degvielas uzpildes stacija uzsāk savu darbību. Saskaņā ar nolīgumu platības tiesības bez zemesgabala īpašnieka piekrišanas nevar cedēt.
- 17 Otrais nolīgums ir nomas līgums par degvielas uzpildes staciju, kuru paredzēts uzbūvēt. Atbilstoši šim nolīgumam sabiedrība *Total* sabiedrībai *Pedro IV* ir cedējusi degvielas uzpildes stacijas izmantošanas un lietošanas tiesības uz vienu gadu. Tomēr šis termiņš ir pagarināms ik pēc mēneša un iznomātājam ir pienākums piešķirt šo pagarinājumu visa tā perioda laikā, kurā ir spēkā ekskluzīvās piegādes nolīgums, ko *Total* arī apņemas noslēgt ar *Pedro IV*. Katrā ziņā nomas līguma darbība beidzas vienlaikus ar platības tiesībām, kas piešķirtas *Total*. Mēneša nomas maksa, kas jāmaksā sabiedrībai *Pedro IV*, ir ESP 600 000 (aptuveni EUR 3600).
- 18 Trešajā nolīgumā, kas tāpat noslēgts uz 20 gadiem, paredzētas saistības attiecībā uz ekskluzīvu degvielas piegādi, un saskaņā ar to *Pedro IV* no brīža, kad tai nodota degvielas uzpildes stacija, ir uzņēmusies saistības to pārvaldīt, ekskluzīvā kārtā saņemot

piegādes no sabiedrības *Total* un lietojot tās tēlu, krāsas, preču zīmi un emblēmu. Saskaņā ar šo nolīgumu piegādes notiek saskaņā ar neatsaucamas pārdošanas principu, proti, degviela izplatītāja īpašumā nonāk brīdī, kad piegādātājs to nodod tā rīcībā degvielas uzpildes stacijā, bet pircējs uzņemas saistības to pārdot savā vārdā un uzņemoties risku. Par šo ekskluzivitāti sabiedrībai *Total* jāmaksā sabiedrībai *Pedro IV* ikmēneša summa ESP 350 000 (apmēram EUR 2100) apmērā.

19 Turklāt saskaņā ar šo nolīgumu sabiedrība *Total* apņemas *Pedro IV* informēt par ieteicamām mazumtirdzniecības cenām un garantēt to konkurētspēju atkarībā no cenām, ko labticīgi piedāvā citi konkurenti attiecīgajā reģionā. Sabiedrība *Total* arī apņemas pārdevējam piegādātās degvielas cenu noteikt tā, lai tam būtu visizdevīgākie nosacījumi, par kuriem tā vienojas ar citām degvielas uzpildes stacijām, ko varētu izveidot Barselonā, taču šī cena nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt vidējo cenu, kuru nosaka citi nozīmīgi tirgus piegādātāji, kas darbojas Barselonā.

20 Pamata lietas dalībnieki ir vienojušies arī par to, ka tie savstarpēji kompensēs summas, kuras tiem vienam otram jāmaksā saskaņā ar trim iepriekš minētajiem nolīgumiem. Līdz ar to, tā kā summas, par kuru kompensēšanu šīs abas puses ir līgumiski vienojušās, pilnībā pārklājas, nevienai no abām pusēm otrai pusei nekas nav jāmaksā.

21 Visbeidzot, ar ceturto nolīgumu sabiedrība *Total* sabiedrībai *Pedro IV* ir piešķirusi hipotekāro aizdevumu ESP 30 000 000 (apmēram EUR 180 300) apmērā, bet pēdējā kā hipotekāru nodrošinājumu uz 20 gadiem iekļājusī savu zemesgabalu ar nosacījumu, ka tiks uzbūvēta degvielas uzpildes stacija.

- 22 No lēmuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pēc šo četru nolīgumu noslēgšanas uz sabiedrībai *Pedro IV* piederošā zemesgabala tiešām tika uzbūvēta degvielas uzpildes stacija un sabiedrība *Total* ekskluzīvā kārtā tai veica piegādes turpmākos divpadsmit gadus.
- 23 Sabiedrība *Pedro IV* 2004. gada 6. decembrī *Juzgado de lo Mercantil Nr. 3 de Barcelona* [Barselonas Komerctiesā Nr. 3] cēla prasību par visu juridisko attiecību, ko veidoja četri iepriekš minētie nolīgumi, anulēšanu, tāpēc ka, pirmkārt, tajos ir iekļautas klauzulas, kas būtiski ierobežo konkurenci, proti, *inter alia* termiņš, kurš pārsniedz maksimālo termiņu, kāds Kopienas tiesībās ir atļauts ekskluzīvās piegādes nolīgumiem. Otrkārt, trešajā nolīgumā ir paredzēta netieša mazumtirdzniecības cenas noteikšana, lai arī šāda prakse ir aizliegta saskaņā ar EKL 81. pantu. Turklāt *Pedro IV* lūdza atlīdzību saistībā ar pušu savstarpējiem maksājumiem, atskaitot jau samaksātās summas.
- 24 Tā kā ar 2005. gada 7. decembra spriedumu šī prasība tika pilnībā noraidīta, *Pedro IV* iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.
- 25 Šādos apstākļos *Audiencia Provincial de Barcelona* [Barselonas Apgabaltiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:
- “1) Vai [Regulas Nr. 1984/83] 12. panta 2. punkts, kurā noteikts, ka, “atkāpjoties no 1. punkta c) apakšpunkta, tad, ja nolīgums attiecas uz degvielas uzpildes staciju, kuru piegādātājs, pamatojoties uz nomas līgumu vai arī citām tiesiskām vai faktiskām lietošanas attiecībām, ir nodevis pārdevēja rīcībā, pārdevējam var uzlikt

šajā sadaļā minētos ekskluzīvās tirdzniecības pienākumus un konkurences aizliegumus visā laika posmā, kurā tas pārvalda degvielas uzpildes staciju”, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz gadījumu, kurā piegādātājs sākotnēji ir zemesgabala un iekārtu īpašnieks, vai arī, tieši otrādi, degvielas uzpildes stacijas nomas pieminēšana nozīmē, ka runa ir par gadījumu, kad piegādātāja īpašumtiesības attiecas tikai un vienīgi uz degvielas uzpildes staciju tā, ka tas to var nodot nomā zemesgabala īpašniekam un tam nav jāievēro laika ierobežojumi, kuri minētajā regulā noteikti ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumiem?

- 2) Vai tad, ja šajā lietā būtu piemērojama [Regula Nr. 2790/1999], tās 5. pants, saskaņā ar kuru atbrīvojumu nepiemēro, ja ekskluzīvās tirdzniecības nolīguma termiņš pārsniedz piecus gadus, lai arī šis “piecu gadu termiņa ierobežojums nav piemērojams gadījumos, kad pircējs pārdod līguma preces vai pakalpojumus no telpām un zemes, kas pieder piegādātājam vai ko piegādātājs nomā no trešās personas, kas nav saistīta ar pircēju, ar noteikumu, ka pret konkurenci vērsto saistību ilgums nepārsniedz laika periodu, uz kādu pircējs aizņem telpas un zemi”, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, kad tajā pieminēta noma, attiecas uz gadījumu, kurā piegādātājs sākotnēji ir zemesgabala un iekārtu īpašnieks, vai arī, tieši otrādi, degvielas uzpildes stacijas nomas pieminēšana nozīmē, ka runa ir par gadījumu, kad piegādātāja īpašumtiesības attiecas tikai un vienīgi uz degvielas uzpildes staciju tā, ka tas to var nodot nomā zemesgabala īpašniekam un tam nav jāievēro laika ierobežojumi, kuri minētajā regulā noteikti ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumiem?

- 3) Vai EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kurā aizliegti nolīgumi, ar kuriem netieši tiek noteiktas iepirkuma vai pārdošanas cenas, un [Regulas Nr. 1984/83] preambulas astotais apsvēruma, kurā precizēts, ka “citiem konkurenci ierobežojošiem noteikumiem un it īpaši tiem, kas ierobežo pārdevēja brīvību noteikt pārdošanas cenas vai nosacījumus vai izvēlēties klientus, šajā regulā paredzēto atbrīvojumu nevar piemērot”, starp pārējiem konkurences ierobežojumiem, kas atļauti tās 11. pantā, neminot nolīgumus, ar kuriem tiek noteikta mazumtirdzniecības cena, ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs normas attiecas uz jebkuru klauzulu, kas

ierobežo pārdevēja brīvību noteikt mazumtirdzniecības cenu, piemēram, uz tādu klauzulu, kas piegādātājam ļauj noteikt degvielas uzpildes stacijas pārvaldītāja izplatīšanas uzcenojumu, nosakot pārdevējam piegādātās degvielas cenu tā, lai tam būtu visizdevīgākie nosacījumi, par kuriem tas vienojas ar citām degvielas uzpildes stacijām, ko varētu izveidot Barselonā, taču tā, lai šī cena nekādā gadījumā nepārsniegtu vidējo cenu, kuru nosaka citi nozīmīgi tirgus piegādātāji, un pievienojot minimālo uzcenojumu, ko tas uzskata par piemērotu, lai tādējādi iegūtu mazumtirdzniecības cenu, kuru piegādātājs nevis nepārprotami nosaka, bet gan iesaka piemērot?

- 4) Vai EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kurā aizliegti nolīgumi, ar kuriem netieši tiek noteiktas iepirkuma vai pārdošanas cenas, un [Regulas Nr. 2790/1999] 4. panta a) punkts, kurā starp īpaši smagiem konkurences ierobežojumiem ir ietverti nolīgumi, ar kuriem tiek noteikta pārdošanas cena, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz jebkuru klauzulu, kas ierobežo pārdevēja brīvību noteikt mazumtirdzniecības cenu, piemēram, uz tādu klauzulu, kas piegādātājam ļauj noteikt degvielas uzpildes stacijas pārvaldītāja izplatīšanas uzcenojumu, nosakot pārdevējam piegādātās degvielas cenu tā, lai tam būtu visizdevīgākie nosacījumi, par kuriem tas vienojas ar citām degvielas uzpildes stacijām, ko varētu izveidot Barselonā, taču tā, lai šī cena nekādā gadījumā nepārsniegtu vidējo cenu, kuru nosaka citi nozīmīgi tirgus piegādātāji, un pievienojot minimālo uzcenojumu, ko tas uzskata par piemērotu, lai tādējādi iegūtu mazumtirdzniecības cenu, kuru piegādātājs nevis nepārprotami nosaka, bet gan iesaka piemērot?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 26 *Total* lūdz Tiesu atzīt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu dažādu iemeslu dēļ. Pirmkārt, iesniedzējtiesa nav sniegusi Tiesai būtisku informāciju par pamata lietu, tādējādi neļaujot Tiesai gūt precīzu un pareizu priekšstatu par tās lietas faktisko un juridisko kontekstu, kuras ietvaros tai jāpieņem lēmums. Otrkārt, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pamatots, jo atbildes uz uzdotajiem jautājumiem

nepārprotami izriet gan no Kopienų judikatūras, gan Spānijas tiesu prakses. Visbeidzot, uzdotajiem jautājumiem nav nozīmes pamata lietas izspriešanā.

27 Spānijas valdība šaubās arī par daļēju lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, apgalvodama, ka Regula Nr. 1984/83 un Regula Nr. 2790/1999 nevar tikt piemērotas vienlaicīgi. Jautājumi, kas attiecas *inter alia* uz Regulas Nr. 1984/83 interpretāciju, proti, pirmais un trešais jautājums, ir visnotaļ hipotētiski un tādēļ atzīstami par nepieņemamiem.

28 Šajā sakarā jānorāda, ka, Tiesai un valstu tiesām sadarbojoties, kā tas ir paredzēts EKL 234. pantā, tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā tajā ierosinātās lietas īpatnības, novērtē gan to, cik lielā mērā prejudiciāls nolēmums tai ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību (2003. gada 7. janvāra spriedums lietā C-306/99 *BIAO, Recueil*, I-1. lpp., 88. punkts, kā arī 2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, Krājums, I-11987. lpp.; turpmāk tekstā — “spriedums lietā *CEEES*”, 16. punkts un tajā minētā judikatūra).

29 Tāpat saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tad, ja valsts tiesai rodas nepieciešamība lūgt tai noderīgu Kopienų tiesību interpretāciju, tai ir jānorāda faktiskie apstākļi un atbilstošais tiesiskais regulējums, ar kuru ir saistīti tās uzdotie jautājumi, vai vismaz jāpaskaidro faktiskie pieņēmumi, ar kuriem ir pamatoti minētie jautājumi (2004. gada 9. septembra spriedums lietā C-72/03 *Carbonati Apuani*, Krājums, I-8027. lpp., 10. punkts; 2005. gada 17. februāra spriedums lietā C-134/03 *Viacom Outdoor*, Krājums, I-1167. lpp., 22. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *CEEES*, 26. punkts).

30 Šai sakarā jāatzīst, ka — lai arī lēmumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, protams, nav ietverta konkrēta pamata lietas izspriešanai relevanta informācija — tomēr šis lēmums ļauj noteikt prejudiciālo jautājumu apjomu un to kontekstu. Tādēļ,

neraugoties uz šiem trūkumiem, Tiesas rīcībā ir pietiekama informācija, lai tā varētu interpretēt attiecīgās Kopienų tiesību normas un uz uzdotajiem jautājumiem sniegt noderīgas atbildes. Turklāt Tiesai šajā lietā iesniegto apsvērumu saturs katrā ziņā liecina, ka ir tikusi sniegta pietiekama informācija par lietas faktisko un juridisko kontekstu, kas pamata lietas dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām efektīvi lāva ieņemt nostāju par uzdotajiem jautājumiem.

³¹ Tāpat lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar atzīt par nepieņemamu tāpēc, ka atbildes uz uzdotajiem jautājumiem, kā to norādījusi *Total*, izriet no iedibinātas Kopienų un valsts judikatūras. Pat ja tiktu uzskatīts, ka uzdotie jautājumi ir saturiski vienādi ar analogā lietā jau pieņemtajā prejudiciālajā nolēmumā iztīrātajiem jautājumiem, tas nekādā ziņā nevar liegt valsts tiesai uzdot Kopienų Tiesai prejudiciālu jautājumu un nevar atņemt Tiesai kompetenci pieņemt lēmumu par šiem jautājumiem (šai ziņā skat. 1982. gada 6. oktobra spriedumu lietā 283/81 *Cilfit* u.c., *Recueil*, 3415. lpp., 13. un 15. punkts). Tomēr tādā gadījumā Tiesa saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punktu pēc tam, kad ir uzklājis ģenerālvokātu, jebkurā brīdī var izdot motivētu rīkojumu, kurā ir norāde uz iepriekšējo spriedumu vai attiecīgo judikatūru.

³² Turklāt ar EKL 234. pantu ieviestā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānisma mērķis ir *inter alia* nodrošināt Kopienų tiesību pareizu piemērošanu un vienveidīgu interpretāciju visās dalībvalstīs, kā arī novērst iespēju, ka kādā dalībvalstī tiek iedibināta Kopienų tiesībām neatbilstoša judikatūra (skat. 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-495/03 *Intermodal Transports*, Krājums, I-8151. lpp., 38. punkts, un 2008. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-458/06 *Gourmet Classic*, Krājums, I-4207. lpp., 32. punkts).

³³ Tā kā valstu tiesu uzdotie jautājumi ir saistīti ar Kopienų tiesību normas interpretāciju, Tiesai principā ir jāpieņem lēmums, ja vien nav acīmredzams, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu patiesībā ir vērst uz to, lai Tiesa sniegtu atbildi saistībā ar

fiktīvu strīdu vai paustu konsultatīvu viedokli par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, ka pieprasītajai Kopienas tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar realitāti vai strīda priekšmetu vai arī ka Tiesas rīcībā nav faktiskas vai tiesiskas informācijas, kas ir nepieciešama, lai uz uzdotajiem jautājumiem sniegtu lietderīgu atbildi (iepriekš minētais spriedums lietā *CEES*, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Tomēr tā tas nav pamata lietas gadījumā. Principā pietiek atzīt, ka no lēmuma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nepārprotami izriet, ka atbilde uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem tai ir vajadzīga, lai noteiktu, vai uz līgumiskajām attiecībām pamata lietā var attiecināt Regulā Nr. 1984/83 un Regulā Nr. 2790/1999 paredzēto kategoriju atbrīvojumu.

35 Tāpat šai sakarā jānoraida *Total* arguments, ka prejudiciālajiem jautājumiem nav nozīmes pamata lietas izspriešanā, jo, lai nolīgumu varētu uzskatīt par konkurences noteikumiem neatbilstošu aktu, nepietiek vien pierādīt, ka tajā ietvertās klauzulas neatbilst regulai par kategoriju atbrīvojumu, bet šīm klauzulām ir jābūt pretrunā EKL 81. pantam.

36 Lai arī regulas par atbrīvojumu nepārprotami tiek piemērotas tiktāl, ciktāl nolīgumos ir ietverti konkurences ierobežojumi, kuri ietilpst EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomā, tomēr bieži vien daudz praktiskāk ir vispirms izvērtēt, vai šīs regulas ir piemērojamas konkrētam nolīgumam, lai apstiprinošas atbildes gadījumā izvairītos no sarežģītas ekonomiskas un juridiskas analīzes, kas ļautu noteikt, vai ir izpildīti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi. Katrā ziņā no iepriekš minētajā spriedumā lietā *Cilfit* u.c. iedibinātās judikatūras izriet, ka iesniedzējtiesa, kuras nolēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt un kurai tajā izskatāmajā lietā ir jāpiemēro Kopienas tiesību norma, nav pienākuma uzdot Tiesai jautājumu par šīs normas interpretāciju, ja konkrētais tiesību jautājums ir ticis atrisināts agrākā Tiesas judikatūrā, neatkarīgi no šīs judikatūras pamatā esošās tiesvedības rakstura, pat ja izskatāmie jautājumi nav gluži vienādi.

37 Visbeidzot, Spānijas valdības arguments par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu daļēju nepieņemamību tāpēc, ka divi jautājumi par Regulas Nr. 1984/83 interpretāciju esot hipotētiski, arī ir jānoraida.

38 Lai arī šī regula, protams, zaudēja spēku 1999. gada 31. decembrī, tomēr tajā paredzētais atbrīvojums saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999 bija piemērojams līdz 2000. gada 31. maijam. Turklāt šajā pēdējā minētajā regulā bija noteikts pārejas periods līdz 2001. gada 31. decembrim, kura laikā EKL 81. panta 1. punktā noteiktais aizliegums nebija piemērojams nolīgumiem, kas bija spēkā 2000. gada 31. maijā un kas atbilda nevis Regulā Nr. 2790/1999, bet Regulā Nr. 1984/83 paredzētajiem atbrīvojuma nosacījumiem. Tādēļ, tā kā konkrētie nolīgumi tika noslēgti 1989. gadā un to izpilde ilga, līdz *Pedro IV* 2004. gadā cēla prasību, jāpārbauda, vai atbrīvojuma nosacījumi bija piemērojami gan saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, gan atbilstoši Regulai Nr. 2790/1999, lai valsts tiesa, ja nepieciešams, varētu noteikt, vai šie nolīgumi atbilda konkurences tiesībām visā to izpildes laikā vai arī tie no konkrēta brīža nav spēkā.

39 Līdz ar to lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Pirmais un otrais jautājums par ekskluzivitātes periodu

40 Uzdodama pirmos divus jautājumus, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai, no vienas puses, Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punkts un, no otras puses, Regulas Nr. 2790/1999 5. panta a) punkts jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka atbrīvojuma sistēmas piemērošanas ietvaros ekskluzīvās tirdzniecības nolīgums pārsniedz šajās regulās paredzētos laika ierobežojumus vienīgi tad, ja piegādātājs ir gan zemesgabala, uz kura uzbūvēta degvielas uzpildes stacija, gan šīs stacijas sākotnējais īpašnieks, vai arī pietiek, ka piegādātājam ir īpašumtiesības tikai uz degvielas uzpildes staciju, ko tas iznomā zemes īpašniekam.

41 Tā kā abu attiecīgo normu formulējums nav vienāds, šīs divas regulas jāanalizē atsevišķi.

Par Regulas Nr. 1984/83 interpretāciju

42 Jānorāda, ka Regulā Nr. 1984/83 bija paredzēta EKL 81. panta 3. punkta piemērošana konkrētām tādu ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu kategorijām, kuri varētu ietilpt šī panta 1. punktā noteiktā aizlieguma piemērošanas jomā un kurus divi uzņēmumi noslēguši, lai pārdotu naftas produktus degvielas uzpildes stacijās.

43 Papildus šīs regulas 10. un 11. pantā paredzētajiem atbrīvojuma piemērošanas nosacījumiem tās 12. panta 1. punkta c) apakšpunktā norādīts, ka Regula Nr. 1984/83 nav piemērojama degvielas uzpildes staciju nolīgumiem, ja tie noslēgti uz nenoteiktu laiku vai uz termiņu, kas ilgāks par desmit gadiem. Tomēr šīs regulas 12. panta 2. punktā precizēts, ka, “atkāpjoties no 1. punkta c) apakšpunkta, tad, ja nolīgums attiecas uz degvielas uzpildes staciju, kuru piegādātājs, pamatojoties uz nomas līgumu vai arī citām tiesiskām vai faktiskām lietošanas attiecībām, ir nodevis pārdevēja rīcībā, pārdevējam var uzlikt [degvielas uzpildes staciju nolīgumiem piemērojamajos noteikumos] minētos ekskluzīvās tirdzniecības pienākumus un konkurences aizliegumus visā laika posmā, kurā tas pārvalda degvielas uzpildes staciju”.

44 No Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punkta izriet, ka šīs regulas piemērošana ir iespējama, ja runa ir par degvielas uzpildes stacijas nolīgumu, kas ir spēkā vairāk nekā

desmit gadus, ar nosacījumu, ka piegādātājs pārdevējam ir iznomājis degvielas uzpildes staciju vai piešķīris tam attiecībā uz to tiesiskas vai faktiskas lietošanas tiesības.

⁴⁵ Tomēr *Pedro IV* un Eiropas Kopienu Komisija uzskata, ka šajā tiesību normā paredzētās atkāpes sistēmas izmantošana jāpakārto divkāršam nosacījumam, ka piegādātāja īpašumā ir gan degvielas uzpildes stacija, gan zemes gabals, uz kura tā ir uzbūvēta.

⁴⁶ Savu nostāju *Pedro IV* skaidro, atsaukdamās, pirmkārt, uz judikatūru, saskaņā ar kuru regulas par kategoriju atbrīvojumu jāinterpretē šauri, lai novērstu iespēju, ka tās tiek attiecinātas uz nolīgumiem vai gadījumiem, kuriem tās piemērot nav paredzēts (šai ziņā skat. 1995. gada 24. oktobra spriedumu lietā *C-70/93 Bayerische Motorenwerke, Recueil*, I-3439. lpp., 28. punkts, un 1998. gada 28. aprīļa spriedumu lietā *C-306/96 Javico, Recueil*, I-1983. lpp., 32. punkts).

⁴⁷ Otrkārt, tā uzskata, ka priekšrocības, ko tai piešķīrusi *Total*, proti, degvielas uzpildes stacijas nodošana tās rīcībā un aizdevuma piešķiršana ar labvēlīgiem nosacījumiem, pieskaitāmas Regulas Nr. 1984/83 10. pantā un 12. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzētajiem gadījumiem, līdz ar ko ekskluzīvās tirdzniecības un nekonkurēšanas nolīguma darbība nevar pārsniegt desmit gadus. Ar dažādu savstarpēji saistītu nolīgumu noslēgšanu starp piegādātāju un pārdevēju, tādējādi izraisot tirgus slēgšanu, ir paredzēts mākslīgi panākt Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punkta piemērošanu gadījumiem, kas nevar tikt pielīdzināti šajā normā paredzētajai situācijai.

⁴⁸ Pēc Komisijas domām, neierobežotas ekskluzīvās tirdzniecības pienākumi pārdevējam, kas paredzēti nekonkurēšanas vai ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumos, ir pamatoti ne vien ar "īpaši nozīmīgiem", bet arī "absolūtiem" pretpienākumiem, kas jāpilda piegādātājam, kā rezultātā pārdevējs var veikt darbību, neveicot nekādus ieguldījumus

vai maksājumus. Situācija, kurā vai nu zeme, vai telpas pieder pārdevējam, ir grūti ietilpināma Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punktā paredzētās izņēmumu sistēmas piemērošanas jomā.

49 Komisija turklāt atzīmē, ka, ievērojot turpinātību starp Regulu Nr. 1984/83 un Regulu Nr. 2790/1999, tās jāinterpretē vienādi, lai arī tās formulētas atšķirīgi un pēdējā minētajā regulā nepārprotami precizēts, ka tajā paredzētais atbrīvojums piemērojams vienīgi gadījumos, kad piegādātājs ir gan zemes, gan to telpu īpašnieks, kurās pārdevējs pārdod liguma preces vai sniedz ligumā paredzētos pakalpojumus.

50 Šāda argumentācija nav akceptējama.

51 Lai arī regulas par kategoriju atbrīvojumiem atkāpes noteikumi nevar tikt plaši interpretēti, tomēr attiecīgie noteikumi ir formulēti skaidri un nepārprotami.

52 Divkāršais nosacījums, saskaņā ar kuru piegādātājam ir jābūt gan degvielas uzpildes stacijas, gan zemes, uz kuras tā uzbūvēta, īpašniekam un kas, kā norāda *Pedro IV* un Komisija, it kā izrietot no Regulas Nr. 1984/83, nav ietverts ne šīs regulas pamattekstā, ne tās preambulā.

53 Šīs regulas preambulas trīspadsmitajā apsvērumā kā viena no ekonomiskajām un finansiālajām priekšrocībām, ko piegādātājs piešķir pārdevējam, minēta zemes gabala vai telpu nodošana degvielas uzpildes stacijas darbības vajadzībām, bet ne šo abu īpašumu nodošana lietošanā. Katrā ziņā, tā kā Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punktā minēta tikai situācija, kurā piegādātājs iznomā degvielas uzpildes staciju pārdevējam vai

piešķir tam juridiskas vai faktiskas lietošanas tiesības, Tiesa nevar sašaurināt šīs normas piemērošana jomu, pievienojot papildnosacījumu, kas tajā nav paredzēts.

- 54 No 2008. gada 11. septembra sprieduma lietā C-279/06 *CEPSA* (Krājums, I-6681. lpp., 54. punkts) izriet, ka Regulas Nr. 1984/83 10. pantā minētajām īpašajām ekonomiskajām un finansiālajām priekšrocībām jābūt ne vien nozīmīgām, lai pamatotu piegādes ekskluzivitāti desmit gadu garumā, bet arī tādām, kuras ļauj uzlabot izplatīšanu, atvieglot degvielas uzpildes stacijas ierīkošanu vai modernizāciju un samazināt izplatīšanas izmaksas.
- 55 Jāatzīst, ka Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punktā paredzētajai priekšrocībai šai sakarā ir īpaša nozīme, jo tā ievērojami atvieglo pārdevēja piekļuvi izplatīšanas tīklam, līdz minimumam samazinot tā iekārtošanās un izplatīšanas izmaksas. Tomēr ne šīs regulas teksts, ne tās mērķis vai sistēma neļauj konstatēt, ka tās 12. panta 2. punkta piemērošana, kā to apgalvo Komisija, ir pakārtota papildnosacījumam, proti, ka pārdevējs kā degvielas uzpildes stacijas pārvaldītājs ir atbrīvots no jebkādiem maksājumiem vai ieguldījumiem saistībā ar tā saimniecisko darbību.
- 56 Jānoraida arī Komisijas arguments, ka Regulas Nr. 2790/1999 5. panta a) punktā *expressis verbis* paredzētais divkārtšais nosacījums pastāvēja jau Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punkta kontekstā.
- 57 Šķiet, ka Regulas Nr. 1984/83 piemērošanas joma salīdzinājumā ar Regulas Nr. 2790/1999 piemērošanas jomu bija autonoma un šaurāka, jo tajā bija paredzētas īpašas degvielas uzpildes staciju nolīgumiem piemērojamas tiesību normas. EKL 81. panta 3. punkta piemērošanas nosacījumi attiecībā uz šo nolīgumu kategoriju

saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83 tātad atšķirās no Regulā Nr. 2790/1999 paredzētajiem nosacījumiem gan saistībā ar maksimālo ekskluzīvo piegāžu īstenošanas ilgumu, gan attiecībā uz konkrēto uzņēmumu tirgus spēju.

58 Turklāt tāpat no Komisijas atbildes uz Tiesas rakstisko jautājumu izriet, ka ar Regulu Nr. 2790/1999 izdarītais grozījums attiecībā uz atkāpi no maksimālā ekskluzivitātes ilguma tika veikts pēc 1999. gada 24. septembrī uzsāktās sabiedriskās apspriedes un ka divkārtšais nosacījums šīs regulas projekta sākotnējā versijā nebija paredzēts.

59 Šādos apstākļos Komisijas ierosinātā divkārtšā nosacījuma piemērošana nav nekādi pamatota.

60 Ievērojot iepriekšējos apsvērumus, uz pirmo jautājumu sniedzama šāda atbilde: Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka, lai varētu piemērot tajā paredzēto atkāpi, šajā tiesību normā nav prasīts, lai piegādātājs būtu tā zemes gabala īpašnieks, uz kura tas ir uzbūvējis degvielas uzpildes staciju, ko tas iznomā pārdevējam.

Par Regulas Nr. 2790/1999 interpretāciju

61 Regulā Nr. 2790/1999 formulēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem EKL 81. panta 3. punkts tiek piemērots vertikālu vienošanos un saskaņoto darbību kategorijām, neparedzot īpašus noteikumus par degvielas uzpildes staciju nolīgumiem. Atbilstoši šīs regulas 3. panta 1. punktam tajā paredzētais atbrīvojums tiek piemērots ar nosacījumu, ka piegādātāja pārvaldītā tirgus daļa nepārsniedz 30 % no konkrētā tirgus, kurā tas pārdod līguma preces vai sniedz līgumā noteiktos pakalpojumus.

- 62 Šai sakarā jāprecizē, ka iesniedzējtiesai, pirms tā veic vērtējumu, pamatojoties uz citiem šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem, jāpārbauda, vai *Total* tirgus daļa pēc Regulas Nr. 2790/1999 stāšanās spēkā nepārsniedza 30 % no attiecīgā tirgus, ņemot vērā, kā to Tiesā norādījusi *Pedro IV* un Komisija, šīs sabiedrības iespējamo dalību citu šī tirgus naftas produktu piegādātāju sabiedrības kapitālā.
- 63 Regulas Nr. 2790/1999 5. panta a) punktā paredzēts, ka piecu gadu robežas noteikšana nekonkurēšanas pienākuma īstenošanas ilgumam nav piemērojama, ja līguma preces vai pakalpojumus pircējs pārdod, izmantojot telpas un zemes gabalu, kas pieder piegādātājam vai ko piegādātājs nomā no trešām personām, kas nav saistītas ar pircēju, ar nosacījumu, ka šī pienākuma īstenošanas ilgums nepārsniedz periodu, kurā pircējs izmanto telpas un zemi.
- 64 No šīs pēdējās minētās tiesību normas formulējuma izriet, ka tajā paredzētās atkāpes piemērošana degvielas uzpildes staciju nolīgumu gadījumā ir iespējama divās situācijās, proti, tad, ja piegādātājs ir gan pārdevējam iznomātās degvielas uzpildes stacijas, gan zemes gabala, uz kura tā ir uzbūvēta, īpašnieks, un tad, ja piegādātājs nomā zemi un degvielas uzpildes staciju no trešām personām, kas nav saistītas ar pārdevēju, lai tās tālāk nodotu apakšnomā pārdevējam.
- 65 Šādas izmaiņas atkāpes piemērošanas nosacījumos, kā norādīts šī sprieduma 58. punktā, veiktas, pamatojoties uz ieinteresēto personu iesniegtajiem apsvērumiem par sabiedriskajai apspriešanai nodoto kategoriju atbrīvojuma regulas projektu. Pēc Komisijas domām, tās ir pamatotas ar mērķi apkarot ļaunprātīgas darbības un *inter alia* izvairīties no iespējas, ka regulā attiecībā uz ekskluzivitātes klauzulām fiksētais maksimālā ilguma noteikums varētu tikt apiets.
- 66 Tādā situācijā kā pamata lietā Regulas Nr. 2790/1999 5. panta a) punkta piemērošanas nosacījumi, šķiet, nav tikuši izpildīti. Tomēr iesniedzējtiesai jāizvērtē *Total* arguments,

ka līdz ar platības tiesībām tai tiek piešķirtas ne tikai degvielas uzpildes stacijas īpašumtiesības, bet arī zemes, uz kuras tā uzbūvēta, īpašumtiesības. Tā kā “platības tiesību” jēdziens izriet no valsts tiesību aktiem īpašumtiesību jomā, iesniedzējtiesai ir jānosaka tā apjoms.

⁶⁷ Ja šī tiesa nonāk pie secinājuma, ka pamata lietas dalībnieku noslēgtie nolīgumi atbilst nevis Regulā Nr. 2790/1999, bet gan Regulā Nr. 1984/83 paredzētajiem atbrīvojuma nosacījumiem, jāuzskata, ka šie nolīgumi saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 12. pantā formulētajiem pārejas noteikumiem līdz 2001. gada 31. decembrim neietilpa EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

⁶⁸ Tomēr, ja nolīgums neatbilst visiem atbrīvojuma regulā paredzētajiem nosacījumiem, EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums tam būs piemērojams tikai tad, ja tā mērķis vai sekas ir būtiska konkurences ierobežošana kopējā tirgū un ja ar to var tikt ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm. Šajā pēdējā gadījumā, ja saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu nebūtu noteikts individuāls atbrīvojums, šis nolīgums nebūtu likumīgā spēkā atbilstoši šī paša panta 2. punktam (šai ziņā skat. 1998. gada 30. aprīļa spriedumu lietā *C-230/96 Cabour, Recueil*, I-2055. lpp., 48. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *CEPSA*, 72. punkts).

⁶⁹ No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz otro jautājumu sniedzama šāda atbilde: Regulas Nr. 2790/1999 5. panta a) punkts jāinterpretē tādējādi, ka, lai varētu piemērot tajā paredzēto atkāpi, šajā normā prasīts, lai piegādātājs būtu gan degvielas uzpildes stacijas, ko tas iznomā pārdevējam, gan zemes gabala, uz kura tā ir uzbūvēta, īpašnieks vai lai tad, ja tas nav īpašnieks, tas šos īpašumus nomātu no trešām personām, kas nav saistītas ar pārdevēju.

Trešais un ceturtais jautājums par mazumtirdzniecības cenas noteikšanu

- 70 Uz dodama trešo un ceturto jautājumu, kas jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai tādas līgumu klauzulas par preču mazumtirdzniecības cenu kā pamata lietā ir aizliegtas ar EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunktu un neietilpst kategoriju atbrīvojuma piemērošanas jomā *inter alia* saskaņā ar Regulas Nr. 1984/83 preambulas astoto apsvērumu vai Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) punktu, ņemot vērā šo regulu piemērojamību *ratione temporis*.
- 71 Jānorāda, ka EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunktā *inter alia* aizliegti visi tādi uzņēmumu noligumi, kuri var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, it īpaši noligumi, kuros tieši vai netieši tiek noteiktas iepirkuma vai pārdošanas cenas.
- 72 Kā izriet no Regulas Nr. 1984/83 preambulas astotā apsvēruma, tajā paredzēts, ka saskaņā ar tās tiesību normām atbrīvojums nevar tikt piemērots konkurenci ierobežojošiem noteikumiem, kuri tajās nav atļauti, it īpaši noteikumiem, ar kuriem tiek ierobežota pārdevēja brīvība noteikt pārdošanas cenas.
- 73 Runājot par šo regulu, Tiesa jau ir atzinusi, ka tās 11. pantā izsmeloši ir uzskaitīti pienākumi, kuri, neskaitot ekskluzivitātes klauzulu, var tikt noteikti pārdevējam, un tajos nav ietverta mazumtirdzniecības cenas noteikšana. Tātad uz šādu pienākumu neattiecas šīs regulas 10. pantā paredzētais atbrīvojums (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *CEEES*, 64. punkts, un lietā *CEPSA*, 65. punkts).

74 Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) punktā noteikts, ka kategoriju atbrīvojums neattiecas uz vertikālām vienošanām, kuru mērķis ir “ierobežot pircēja iespēju noteikt savu pārdošanas cenu, neierobežojot piegādātāja iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ar noteikumu, ka tie neievieš noteiktu vai minimālo pārdošanas cenu jebkuras puses spiediena vai pamudinājuma rezultātā”.

75 Līdz ar to nolīgumiem, kuros piegādātājs nosaka mazumtirdzniecības cenu vai minimālo pārdošanas cenu, Regulā Nr. 1984/83 un Regulā Nr. 2790/1999 paredzētā kategoriju atbrīvojuma sistēma nav piemērojama. Savukārt saskaņā ar šī paša 4. panta a) punktu piegādātājs var brīvi ieteikt pārdevējam pārdošanas cenu vai noteikt maksimālo pārdošanas cenu.

76 Kā norāda iesniedzējtiesa, degvielas ekskluzīvās piegādes līgumā paredzēts, ka *Total*, pirmkārt, nosaka sabiedrībai *Pedro IV* piegādātās degvielas cenu ar visizdevīgākajiem nosacījumiem, par kuriem tā vienojas ar citām degvielas uzpildes stacijām, ko varētu izveidot Barselonā, un, otrkārt, garantē, ka šī cena nekādā gadījumā nepārsniedz vidējo cenu, kuru nosaka citi nozīmīgi tirgus piegādātāji. Pievienojot šai cenai degvielas uzpildes stacijas pārvaldītāja izplatīšanas uzcenojumu, ko tā uzskata par piemērotu, sabiedrība *Total* tādējādi iegūst mazumtirdzniecības cenu, kuru tā sabiedrībai *Pedro IV* iesaka piemērot.

77 Šī nolīguma pirmā klauzula attiecas uz cenu, kas *Pedro IV* jāmaksā par degvielas piegādi un kuras noteikšana ir līgumslēdzēju pušu kompetencē un neietekmē konkurenci.

78 Runājot par mazumtirdzniecības cenu, no nolīguma otrās klauzulas izriet, ka piegādātājs šo cenu nevis nosaka, bet iesaka, pat nenosakot maksimālo pārdošanas cenu. Šīs ieteiktās pārdošanas cenas aprēķināšanas metodei šai sakarā nav nozīmes, ja vien pārdevējam ir dota zināma rīcības brīvība patiešām noteikt pārdošanas cenu.

Tomēr šādas brīvības nebūtu, ja piegādātājs noteiktu pārdevējam fiksētu izplatīšanas uzcenojumu, no kura tas nevar atkāpties.

79 Ievērojot valsts tiesu un Kopienų Tiesas kompetenču dalījumu ar EKL 234. pantu ieviestās sadarbības sistēmas ietvaros, iesniedzējtiesai, kam vienīgajai ir tieša informācija par tajā izskatāmo lietu, pamata lietā jāizvērtē mazumtirdzniecības cenas noteikšanas kārtība. Tai, ņemot vērā visus līgumiskos pienākumus saimnieciskā un juridiskā kontekstā, kā arī pamata lietas dalībnieku rīcību, *inter alia* jāpārbauda, vai piegādātāja ieteiktā mazumtirdzniecības cena patiesībā nav fiksētā vai minimālā pārdošanas cena (šai ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *CEPSA*, 67. un 70. punkts).

80 Turklāt iesniedzējtiesai jāpārbauda, vai pārdevējam ir reāla iespēja samazināt šo ieteikto pārdošanas cenu. Tai *inter alia* jāpārlicinās, vai šī mazumtirdzniecības cena patiesībā nav noteikta, izmantojot tādus netiešus vai slēptus paņēmienus kā pārdevēja izplatīšanas uzcenojuma noteikšana vai tādu samazinājumu maksimālās robežas fiksēšana, ko tas var piemērot ieteiktajai pārdošanas cenai, draudi, iebiedēšana, brīdinājumi, sodi vai pamudinājumi (šai ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *CEPSA*, 71. punkts).

81 Ja iesniedzējtiesa nonāktu pie secinājuma, ka sabiedrībai *Pedro IV* patiesībā bija jāievēro *Total* noteikta fiksētā vai minimālā pārdošanas cena, degvielas ekskluzīvās piegādes nolīgumam nevarētu piemērot kategoriju atbrīvojumu ne saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, ne atbilstoši Regulai Nr. 2790/1999.

82 Kā norādīts šī sprieduma 68. punktā, lai arī mazumtirdzniecības cenas noteikšana uzskatāma par EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunktā *expressis verbis* paredzēto konkurences ierobežojumu, tomēr šajā normā noteiktā aizlieguma piemērošanu šim

nolīgumam tā izraisa vienīgi tad, ja ir izpildīti visi citi tā piemērošanas nosacījumi, proti, ja šī nolīguma mērķis un sekas ir būtiski ierobežot konkurenci kopējā tirgū un ja ar to var tikt ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm (šai ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Cabour*, 48. punkts, un lietā *CEPSA*, 42. punkts).

83 Turklāt tieši attiecībā uz ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumiem ir būtiski atzīmēt, ka — pat ja šo nolīgumu mērķis nav ierobežot konkurenci EKL 81. panta izpratnē — tomēr ir jāpārbauda, vai to sekas nav konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai izkropļošana. Lai novērtētu ekskluzīvās tirdzniecības nolīguma sekas, jāņem vērā tā saimnieciskais un juridiskais konteksts, kurā tas kopā ar citiem nolīgumiem var kumulatīvi ietekmēt konkurenci. Līdz ar to ir jāpārbauda sekas, ko rada šāds nolīgums kopā ar citiem tāda paša veida nolīgumiem attiecībā uz šīs pašas valsts vai citas dalībvalsts izcelsmes konkurentu iespējām ienākt attiecīgajā tirgū vai palielināt tajā savu tirgus daļu (skat. 1991. gada 28. februāra spriedumu lietā *C-234/89 Delimitis, Recueil*, I-935. lpp., 13.–15. punkts; 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā *C-214/99 Neste, Recueil*, I-11121. lpp., 25. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *CEPSA*, 43. punkts).

84 Ievērojot šos apsvērumus, uz trešo un ceturto jautājumu ir sniedzama šāda atbilde: tādām līgumu klauzulām par mazumtirdzniecības cenu kā pamata lietā var tikt piemērots kategoriju atbrīvojums saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83 un Regulu Nr. 2790/1999, ja piegādātājs nosaka tikai maksimālo pārdošanas cenu vai iesaka pārdošanas cenu un ja pārdevējam tādējādi ir reāla iespēja noteikt mazumtirdzniecības cenu. Savukārt šie atbrīvojumi šādām klauzulām nav piemērojami, ja ar tām piegādātājs tieši vai ar netiešiem vai slēptiem paņēmieniem nosaka mazumtirdzniecības cenu vai minimālo pārdošanas cenu. Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus līgumiskos pienākumus to saimnieciskā un juridiskā kontekstā, kā arī pamata lietas dalībnieku rīcību, jāizvērtē, vai šādi pasākumi ierobežo pārdevēju.

Par tiesāšanās izdevumiem

85 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma [81.] panta 3. punkta piemērošanu dažām ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu kategorijām, kas grozīta ar Komisijas 1997. gada 30. jūlija Regulu (EK) Nr. 1582/97, 12. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka, lai varētu piemērot tajā paredzēto atkāpi, šajā tiesību normā nav prasīts, lai piegādātājs būtu tā zemes gabala īpašnieks, uz kura tas ir uzbūvējis degvielas uzpildes staciju, ko tas iznomā pārdevējam;
- 2) Komisijas 1999. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām 5. panta a) punkts jāinterpretē tādējādi, ka, lai varētu piemērot tajā paredzēto atkāpi, šajā normā prasīts, lai piegādātājs būtu gan degvielas uzpildes stacijas, ko tas iznomā pārdevējam, gan zemes gabala, uz kura tā ir uzbūvēta, īpašnieks vai lai tad, ja tas nav īpašnieks, tas šos īpašumus nomātu no trešām personām, kas nav saistītas ar pārdevēju;
- 3) tādām līgumu klauzulām par mazumtirdzniecības cenu kā pamata lietā var tikt piemērots kategoriju atbrīvojums saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, kas grozīta ar Regulu Nr. 1582/97, un Regulu Nr. 2790/1999, ja piegādātājs nosaka tikai maksimālo pārdošanas cenu vai iesaka pārdošanas cenu un ja pārdevējam tādējādi ir reāla iespēja noteikt mazumtirdzniecības cenu. Savukārt šie

atbrīvojumi šādām klauzulām nav piemērojami, ja ar tām piegādātājs tieši vai ar netiešiem vai slēptiem paņēmieniem nosaka mazumtirdzniecības cenu vai minimālo pārdošanas cenu. Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus līgumiskos pienākumus to saimnieciskā un juridiskā kontekstā, kā arī pamata lietas dalībnieku rīcību, jāizvērtē, vai šādi pasākumi ierobežo pārdevēju.

[Paraksti]